

Stembrowicz, Kazimierz

"Archeologiczeskije oczerki istorii nowgorodskoj torgowli X-XIV ww.", Elena A. Rybina, Moskwa 1978 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 71/1, 180

1980

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

dziejów Bałkanów. Odpowiedni Międzynarodowy Ośrodek Informacji o Historii Bałkanów utworzono w Sofii w 1976 r. Dwa lata później konferencja tego ciała obradująca w Nicei rozszerzyła zakres terytorialny swych zainteresowań na kraje śródziemnomorskie, co znalazło wyraz w zmianie nazwy instytucji: Międzynarodowy Ośrodek Informacji o Historii Bałkanów i Krajów Śródziemnomorskich (CIBAL). Siedzibą Ośrodka, wspieranego finansowo przez UNESCO, instytucje międzynarodowe, krajowe oraz dary prywatne jest Sofia. Głównym zadaniem Ośrodka jest udostępnienie wiadomości o zbiorach archiwalnych przydatnych w studiach nad Bałkanami i akcja mikrofilmowa. We władzach CIBAL reprezentowana jest Polska (T. Walichnowski), gdzie szybko podjęto kwerendę archiwalną bałkaników. Objęła ona inwentarze 3 centralnych i 33 wojewódzkich archiwów. Pozytywne rezultaty przyniosło przejście inwentarzy AGAD, AAN i 16 archiwów wojewódzkich (w tym Archiwum m. st. Warszawy). „Przewodnik” ujmuje archiwalia od średniowiecza po lata sześćdziesiąte bieżącego stulecia. Najwięcej, i oczywiście najbardziej wartościowych materiałów, znajduje się w AGAD (27 zespołów) i AAN (71 zespołów) na 165 wykazanych w „Przewodniku”. Skrócowa charakterystyka zespołów wynika z zasad przyjętych przez Ośrodek. Przydałaby się informacja o wartości i fizycznej objętości poszczególnych archiwaliów: operowanie jedynie liczbą jednostek przy wymienieniu poszczególnych zespołów nie wystarczy.

R. K.

Elena A. Rybina, *Archeologiczeskije oczerki istorii nowgorodskoj torgowli X—XIV ww.*, Izdatelstwo Moskowskogo Uniwiersiteta, Moskwa 1978, s. 168.

Do obfitej literatury dotyczącej Nowogrodu Wielkiego w średniowieczu przybyła kolejna, cenna pozycja. Autorka, znawczyni handlu miasta w okresie jego samodzielności politycznej, poświęciła swoją niewielką monografię charakterystyce niektórych źródeł archeologicznych, oświetlających handel Nowogrodu X—XIV w., słusznie podkreślając, że materiał archeologiczny jest istotnym argumentem w rozwiązywaniu problemów nowogrodzkiej historii społeczno-gospodarczej.

W dwóch pierwszych rozdziałach znajdujemy omówienie grup towarów masowo dostarczanych do Nowogrodu z dwóch najważniejszych kierunków wymiany: południowego (m.in. Kijów, Bizancjum, Złota Orda, Kaukaz) i zachodniego (szeroko pojęta Europa Zachodnia). W oparciu o stosunkowo precyzyjną chronologię znalezisk możliwe było ustalenie dynamiki ruchu towarowego, a także wykazanie wyraźnego wpływu stosunków politycznych na rozwój handlu. Najazd mongolski spowodował zerwanie związków z Kijowem i zanik produkcji wielu artykułów dostarczanych Dnieprem z południowej Rusi i znad Morza Czarnego (m.in. amfory, przęśliki z łupku owruckiego, bursztyn naddnieprzański). Od drugiej połowy XIII w. przybiera na intensywności wymiana z państwami europejskimi (m.in. srebro, metale kolorowe, bursztyn bałtycki) i terytoriami wschodnimi (m.in. drzewo sandałowe, ceramika polewana). Ten „pokijowski” handel również ulegał wahaniom powodowanym przez konflikty polityczne (np. brak bursztynu bałtyckiego w XIII w.). W badaniu pochodzenia niektórych importów autorka posiłkowała się metodami analizy spektralnej (wyroby szklane) i analizy chemicznej składu metali.

W dwóch ostatnich rozdziałach autorka omawia znaczenie inskrypcji na korze brzozonej w badaniach nad handlem oraz przedstawia wyniki poszukiwań archeologicznych na terenie dawnego rynku, domostw kupieckich oraz kantoru kupców gotlandzkich i hanzeatyckich. Ten ostatni problem jest szczególnie interesujący. Autorka uściśla topografię i rozmieszczenie zabudowy oraz przedstawia bogaty materiał archeologiczny. Wypada żałować, że budowa hotelu uniemożliwiła całkowite przebadanie tego kompleksu.

Książka zaopatrzona jest w tabelę obciążającą liczbowe ujęcie omówionych kategorii importów w porządku chronologicznym, liczne wykresy, rysunki i zdjęcia, podstawową literaturę przedmiotu. Zabrakło jednak indeksów.

K. S.